

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.11>

ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗІ СКЛАДАННЯМ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА: ПРОЦЕСУАЛЬНІ Й ЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Іваницький С.О.,

доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-8426-100X

Ушканенко Е.О.,

кандидат юридичних наук
доцент кафедри права Міжнародного науково-технічного
університету імені академіка Юрія Бугая
ORCID: 0009-0009-0845-9055

Кулик М.Й.,

кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-1373-6749

Іваницький С.О., Ушканенко Е.О., Кулик М.Й. Закінчення досудового розслідування зі складанням обвинувального акта: процесуальні й етичні аспекти.

У статті здійснено аналіз процесуальних й етичних аспектів закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта, розглянуто проблемні питання, що виникають на завершальному етапі кримінального провадження. Вказано, що звернення до суду з обвинувальним актом є однією з найбільш поширених форм закінчення досудового розслідування.

На підставі аналізу правозастосовної практики зроблено висновок, що попри офіційне оголошення (повідомлення) про завершення досудового розслідування, на цьому етапі у сторін кримінального провадження може виникнути потреба у продовженні активного проведення слідчих (розшукових) чи процесуальних дій. Висвітлено прокурорсько-слідчу, адвокатську й судову практику з цих питань, в тому числі правові позиції Верховного Суду. Констатовано, що законодавчі обмеження на проведення слідчих (розшукових) дій пов'язані саме із закінченням, а не із завершенням досудового розслідування.

Аргументовано, що вирішення низки проблемних питань, які виникають в процесі взаємодії сторін обвинувачення та захисту на етапі закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта, лежить в площині чіткого дотримання етичних та правових вимог, забезпечення належної обізнаності про дискреційні повноваження сторін кримінального провадження, попередження та своєчасного припинення зловживання ними своїми процесуальними правами.

Звернуто увагу, що порядок обрахунку строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, момент початку та закінчення його перебігу недостатньо чітко визначено в КПК України.

Наголошено, що з метою усунення неоднозначної інтерпретації положень КПК України у правозастосовній практиці, забезпечення достатнього рівня правової визначеності як невід'ємного елементу принципу верховенства права доцільною є нормативна конкретизація темпоральних меж строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування шляхом доповнення частини п'ятої статті 219 КПК України абзацем третім наступного змісту: "Строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 цього Кодексу, обраховується з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування із зазначенням дати, часу та місця ознайомлення із матеріалами розслідування до моменту закінчення ознайомлення вказаних осіб з матеріалами досудового розслідування".

Ключові слова: досудове розслідування, обвинувальний акт, судова експертиза, етика слідчого, методика розслідування злочинів, докази, детектив, слідчі (розшукові) дії, добросовісність прокурора, висновок експерта.

Ivanytskyy S.O., Ushkanenko E.O., Kulyk M.Y. Completion of the pre-trial investigation with the formation of an indictment: procedural and ethical aspects.

The article analyses the procedural and ethical aspects of completion of the pre-trial investigation with the formation of an indictment, and examines problematic issues arising at the final stage of criminal proceedings. It was noted that submitting an indictment to the court is one of the most common ways of completion of the pre-trial investigation.

Based on an analysis of law enforcement practice, it was concluded that, despite the official announcement (notification) of the completion of the pre-trial investigation, at this stage the parties to the criminal proceedings may find it necessary to continue actively conducting investigative (search) or procedural actions. Prosecutorial, investigative, legal and judicial practice on these issues was examined, including the legal positions of the Supreme Court. It was established that legislative restrictions on the conduct of investigative (search) measures are linked specifically to the completion, rather than the conclusion, of the pre-trial investigation.

It has been argued that the resolution of a number of problematic issues arising during the interaction between the prosecution and the defence at the stage of completion the pre-trial investigation by drawing up the indictment, lies in the strict observance of ethical and legal requirements, ensuring proper awareness of the discretionary powers of the parties to criminal proceedings, and the prevention and timely curtailment of any abuse of their procedural rights.

Attention was drawn to the fact that the procedure for calculating the period for reviewing the materials of the pre-trial investigation, as well as the start and end dates of that period, are not sufficiently clearly defined in the CCP of Ukraine.

It has been argued that, in order to eliminate ambiguous interpretations of the provisions of the Code of Criminal Procedure of Ukraine in legal practice, and to ensure a sufficient level of legal certainty as an integral element of the principle of the rule of law, it is advisable to clarify the timeframe for reviewing the materials of the pre-trial investigation by amending the third paragraph of Part 5 of Article 219 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine as follows: 'The period for the parties to criminal proceedings to examine the materials of the pre-trial investigation in accordance with the procedure provided for in Article 290 of this Code shall be calculated from the day following the dispatch or direct delivery to the suspect, his defence counsel, legal representative and the defence counsel of the person in respect of whom the application of coercive measures of a medical or educational nature is envisaged, notifying them of the completion of the pre-trial investigation and granting access to the materials of the pre-trial investigation, specifying the date, time and place for reviewing the investigation materials, until such time as the said persons have completed their review of the pre-trial investigation materials.'

Key words: pre-trial investigation, indictment, forensic examination, investigator's ethics, criminal investigation methods, evidence, detective, investigative (search) actions, prosecutor's integrity, expert opinion.

Постановка проблеми. Закінчення досудового розслідування є важливим етапом першої стадії кримінального провадження, в межах якого підводяться підсумки попередньої діяльності слідчого, дізнавача, прокурора та приймаються ключові для його подальшого руху процесуальні рішення.

Часові межі цього періоду нерідко важко спрогнозувати, адже залежно від поведінки учасників кримінального провадження останній може тривати від декількох днів до декількох років, що в сукупності із визначальним характером ухвалених процесуальних актів, а також численними правовими й етичними труднощами в цій сфері робить його однією з проблемних ділянок слідчої роботи. Практика свідчить, що в умовах конфліктної взаємодії сторони кримінального провадження інколи намагаються використати колізії правового регулювання зазначеного процесуального інституту для реалізації планів, що не повною мірою узгоджуються із завданнями кримінального провадження. Викладене зумовлює потребу удосконалення законодавчої регламентації процесуального порядку закінчення досудового розслідування зі складанням обвинувального акта.

Стан дослідження. Попри те, що до вказаних питань зверталось чимало науковців, зокрема, Басиста І.В., Бобечко Н.Р., Бойко В.П., Глинська Н.В. [1], Гловюк І.В., Гришин Ю.О., Дроздов О.М., Капліна О.В., Колот Н.М. [2], Нагорнюк-Данилюк О.О. [3], Піх Ю.Т., Погорецький М.А., Рафальонт С.Р. [4], Скубак Е.О. [5], Торбас О.О., Чорний Д.М. [6], Шестопалов Р.М. [7] та інші вчені, проте частина процедурних аспектів механізму закінчення досудового розслідування зі складанням обвинувального акта залишається нечітко врегульованою в правовому полі, зокрема, порядок обрахунку

строків ознайомлення сторін кримінального провадження з матеріалами досудового розслідування, що з урахуванням мінливої судової практики актуалізує необхідність подальших доктринальних розвідок в цій сфері.

Метою статті є теоретичний аналіз окремих проблемних питань закінчення досудового розслідування зі складанням обвинувального акта, а також формулювання пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Звернення до суду з обвинувальним актом є однією з найбільш поширених форм закінчення досудового розслідування. Кримінальний процесуальний закон встановлює низку імперативних вимог, яких мають дотриматися органи кримінального переслідування, перед направленням обвинувального акта до суду [8, с. 16-17]. Так, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

Аналіз правозастосовної практики свідчить, що попри офіційне оголошення (повідомлення) про завершення досудового розслідування, на цьому етапі у сторін кримінального провадження може виникнути потреба у продовженні активного проведення слідчих (розшукових) чи процесуальних дій.

Так, наприклад, в межах кримінальних проваджень № 12023100020000218, № 1202410000000193 після надіслання повідомлення про завершення досудового розслідування й відкриття його матеріалів стороною захисту подано клопотання про проведення допиту підозрюваного [9; 10], а в кримінальному провадженні № 12023221170003423 заявлено клопотання про допит свідків й призначення повторної комісійної судово-медичної експертизи [11].

Відмовляючи у задоволенні клопотання захисника в останній із наведених ситуацій, старший слідчий СВ Харківського РУП № 2 ГУНП в Харківській області мотивував свою позицію тим, що проведення слідчих дій після повідомлення про завершення розслідування призведе до отримання доказів, які згідно зі ст.ст. 86, 85 КПК України будуть визнані судом недопустимими, оскільки отримані з порушенням встановленого законом порядку. В обґрунтування своєї точки зору слідчий також поклав правовий висновок Верховного Суду в постановках у справах № 607/2506/17, № 754/7062/15-к, яким визначено, що відкриття матеріалів іншій стороні є межею, після якої сторона обвинувачення не має права здійснювати збирання доказів [11].

Поряд з цим, набула поширення й протилежна практика активного проведення стороною обвинувачення слідчих (розшукових) та інших різновидів процесуальних дій. Так, після відкриття матеріалів досудового розслідування у кримінальному провадженні № 42024112030000106 старшим слідчим СВ Білоцерківського РУП ГУНП в Київській області було проведено допит свідків [12], в кримінальному провадженні № 52023000000000169 проведено комп'ютерно-технічну експертизу й детективом НАБУ отримано висновок експерта [13], а в кримінальному провадженні № 12025100100001138 слідчим СВ Шевченківського УП ГУНП у м. Києві здійснено затримання в порядку ст. 615 КПК України й направлено клопотання про застосування до підозрюваного запобіжного заходу у виді тримання під вартою [14].

Послідовна позиція суду з цього приводу полягає у тому, що досудове розслідування, яке має наслідком звернення до суду з обвинувальним актом, має три ключові віхи: початок – визначається внесенням відомостей до ЄРДР; завершення – пов'язується з фактом відкриття матеріалів досудового розслідування підозрюваному, його захиснику, законному представнику, захиснику особи та іншим особам відповідно до положень ст. 290 КПК; закінчення – фіксується направленням до суду обвинувального акта. Тобто, кінцевим моментом строку досудового розслідування є його закінчення, як це передбачено у ст. 219 КПК, та не має точок дотику із завершенням досудового розслідування. При цьому, законодавчі обмеження на проведення слідчих (розшукових) дій «прив'язані» саме до закінчення, а не до завершення досудового розслідування (постанови Верховного Суду від 17 лютого 2021 року у справі № 344/6630/17, від 27 червня 2024 року у справі № 359/157/22) [15].

Кримінальний процесуальний закон встановлює, що строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому статтею 290 КПК України, не включається у строки досудового розслідування [16]. При цьому, порядок обрахунку строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, момент початку та закінчення його перебігу в КПК України визначено недостатньо чітко.

Так, наприклад, на думку захисника у кримінальному провадженні № 52020000000000186, до строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування підлягає зарахуванню не весь період часу з моменту повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до таких матеріалів до надання письмового підтвердження факту їх надання протилежною стороною, а лише ті конкретні дні, коли сторона кримінального провадження фактично ознайомлюва-

лась з цими матеріалами [17]. Не погоджуючись із позицією адвоката, Вищий антикорупційний суд зазначив, що перебіг цього строку починається з дня повідомлення стороні захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, а закінчується в той день, коли сторона захисту письмово підтверджує факт надання їй доступу до всіх матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів [17].

Натомість Верховний Суд вважає, що строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК, обраховується з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування із зазначенням дати, часу та місця ознайомлення із матеріалами розслідування до моменту закінчення ознайомлення вказаних осіб з матеріалами досудового розслідування. День направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування має рахуватися у строк досудового розслідування [15], а не в строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування.

Остання позиція вбачається більш аргументованою, конкретною й такою, що повною мірою узгоджується із вимогами абз. 1 ч. 5 ст. 219 КПК України.

Очевидно й те, що для усунення неоднакової інтерпретації вказаних положень закону у правозастосовній практиці, забезпечення достатнього рівня правової визначеності як невід'ємного елементу принципу верховенства права доцільною є нормативна конкретизація темпоральних меж строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування шляхом доповнення частини п'ятої статті 219 КПК України абзацем третім наступного змісту: "Строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 цього Кодексу, обраховується з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування із зазначенням дати, часу та місця ознайомлення із матеріалами розслідування до моменту закінчення ознайомлення вказаних осіб з матеріалами досудового розслідування".

Через недостатню регламентацію процедури у період між завершенням й закінченням досудового розслідування між сторонами кримінального провадження інколи виникають непорозуміння й постають питання про етичність дій слідчого або захисника, добросовісність прокурора, які важливо відмежовувати від їх дискреційних можливостей. Так, наприклад, зволікання захисником із ознайомленням з матеріалами досудового розслідування за наявності підстав може трактуватися як недобросовісна поведінка, зловживання процесуальними правами й потягти направлення слідчому судді клопотання слідчого, погодженого з прокурором, про встановлення стороні захисту граничного строку для ознайомлення з матеріалами досудового розслідування.

З іншого боку, мають місце нарікання сторони захисту щодо моменту складання слідчим обвинувального акта. Так, обгрунтовуючи своє клопотання про закриття кримінального провадження № 5202000000000186, захисник обвинуваченого, серед іншого, послався на те, що обвинувальний акт має бути складений не пізніше дня відкриття матеріалів досудового розслідування, адже ознайомлення з цими матеріалами є доцільним та раціональним тільки тоді, коли стороні захисту відоме формулювання пред'явленого обвинувачення. Не погоджуючись із таким трактуванням приписів закону, суд в цьому провадженні підтримав позицію прокурора, який наголошував, що обвинувальний акт може бути складений як до відкриття матеріалів, так і після ознайомлення із ними, оскільки стороною захисту також виконується обов'язок відкриття матеріалів прокурору, які можуть бути враховані стороною обвинувачення перед безпосереднім затвердженням обвинувального акта [17]. Отже, обрання моменту складання обвинувального акта належить до сфери дискреційних повноважень слідчого (прокурора), який бере до уваги не лише формальні вимоги закону, але й враховує етико-психологічні і тактичні аспекти, методику розслідування окремих видів злочинів, інші чинники, що є істотними в конкретному кримінальному провадженні.

Висновки. Таким чином, в процесі взаємодії сторін обвинувачення та захисту на етапі закінчення досудового розслідування зі складанням обвинувального акта виникає низка проблемних питань, усунення яких лежить в площині чіткого дотримання етичних та правових вимог, забезпечення належної обізнаності про дискреційні повноваження сторін кримінального провадження, попередження та своєчасного припинення зловживання ними своїми процесуальними правами.

З метою усунення практики різного тлумачення приписів кримінального процесуального законодавства, забезпечення достатнього рівня правової визначеності як невід'ємного елементу принципу верховенства права необхідною вбачається нормативна конкретизація темпоральних меж строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування шляхом доповнення ч. 5 ст. 219 КПК України абзацем третім наступного змісту: "Строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 цього Кодексу, обраховується з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування із зазначенням дати, часу та місця ознайомлення із матеріалами розслідування до моменту закінчення ознайомлення вказаних осіб з матеріалами досудового розслідування".

Поряд з цим, серед перспективних напрямів подальших наукових пошуків слід відзначити теоретичне осмислення й напрацювання шляхів удосконалення правової регламентації механізму обчислення строку досудового розслідування у випадку повернення судом обвинувального акта прокурору зі стадії підготовчого провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дроздов О.М., Глинська Н.В., Басиста І.В. Кримінальні процесуальні наслідки повернення судом обвинувального акта прокурору. *Право і безпека*. 2024. № 1. С. 53–65. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.1.05>.
2. Колот Н.М. Забезпечення прокурором реалізації засади законності під час складання обвинувального акта. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. Вип. 86. Ч. 5. С. 87–94. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.12>.
3. Нагорнюк-Данилюк О.О. Процесуальний механізм закінчення спеціального досудового розслідування. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 640–647. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.93>.
4. Бобечко Н.Р., Бойко В.П., Піх Ю.Т., Рафальонт С.Р. Заключний етап досудового розслідування та форми закінчення досудового розслідування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 8. С. 237–245. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-8/49>.
5. Скубак Е.О. Дієвість процесуальних гарантій сторін кримінального провадження після спливу строку досудового розслідування та форми його закінчення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 2. С. 128–132. DOI: <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2.1029>.
6. Чорний Д.М. Організація прокурорської діяльності на етапі закінчення досудового розслідування ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Правові новели*. 2022. № 16. С. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.32847/ln.2022.16.16>.
7. Шестопалов Р.М. Закриття кримінального провадження у зв'язку із закінченням строку досудового розслідування. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 3. С. 188–194. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppr.dp.ua/2023.3.31>.
8. Іваницький С.О. Зразки кримінальних процесуальних документів слідчого, прокурора, адвоката та судді (досудове провадження): навчально-практичний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 208 с.
9. Постанова Верховного Суду від 02 лютого 2026 року, провадження № 51-5656кмп24, справа № 753/7396/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085555>.
10. Ухвала Святошинського районного суду м. Києва від 03 жовтня 2025 року, провадження № 1-кс/759/6337/25, справа № 759/23098/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130734637>.
11. Ухвала Салтівського районного суду міста Харкова від 28 січня 2026 року, провадження № 1-кс/643/962/26, справа № 643/1176/26. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133716221>.
12. Ухвала Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 29 січня 2026 року, провадження № 1-кп/357/262/26, справа № 357/13697/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133801974>.
13. Вирок Вищого антикорупційного суду від 19 січня 2026 року, провадження № 1-кп/991/9/24, справа № 991/854/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133402997>.
14. Ухвала Київського апеляційного суду від 02 вересня 2025 року, провадження № 11-сс/824/6109/2025, справа № 761/30225/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130562721>.

15. Постанова Верховного Суду від 27 лютого 2025 року, провадження № 51-1503км24, справа № 214/4527/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125558708>.
16. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийн. 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.
17. Ухвала Вищого антикорупційного суду від 07 червня 2021 року, провадження № 1-кп/991/4/21, справа № 991/1163/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97548254>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 1.03.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026

© Іваницький С.О., Ушканенко Е.О., Кулик М.Й., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0